

RTU studiju kurss "Radošā rakstniecība un tekstveide"**0L000 Liepājas akadēmija****Vispārējā informācija**

Kods	LA0631
Nosaukums	Radošā rakstniecība un tekstveide
Studiju kursa statuss programmā	Obligātais/Ierobežotās izvēles
Atbildīgais mācībspēks	Diāna Laiveniece - Doktors, Profesors
Mācībspēks	Anda Kuduma - Doktors, Asociētais profesors Sandra Sprudzāne - Doktors, Docents
Apjoms daļās un kredītpunktos	1 daļa, 6.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV
Anotācija	Studiju kursa radošās rakstniecības daļā iekļauti rakstniecības procesā aktuālo teorētiskie aspekti un radošās rakstīšanas praktiskie metodiskie risinājumi. Studiju kursa tekstveides daļā iekļauti svarīgākie teksta sintakses un stilistikas aspekti, kuru izpratne nepieciešama tekstveidē un plašāk – tekstpratībā.
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Mērķi: 1. Iepazīstināt studentus ar radošās rakstniecības procesu un attīstīt lietpratību radoša teksta veidošanā. 2. Veidot studentu lietpratību par teksta veidošanu kā procesu, kurā sintezējas dažādu valodniecības apakšnozaru zināšanas. Uzdevumi: 1) mācīt analizēt tekstu no sintaktiskā, tekstveides, funkcionālā, stilistikā aspekta; 2) rosināt veidot tekstu, ievērojot tā pazīmes (mērķtiecīgums, sakarīgums, veselums, pabeigtība); 3) palīdzēt veidot lietpratīgi vērtējošu attieksmi pret dažādiem tekstiem, runas žanriem, tostarp hibrīdtekstiem; 4) izklāstīt teksta sintakses, stilistikas, tekstveides un tekstpratības jautājumus, saistot tos ar skolas mācību saturu; 5) papildināt studentu zināšanas tekstveidē, nodrošinot dažāda stila un žanra tekstu izveidi; 6) izskaidrot aktualitātes stilistikā, ieteikumus, ko sniedz valodnieki jaunākajā zinātniskajā literatūrā šajā jomā.
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	Radošās rakstniecības daļa: 1. Izpratnes pilnveide par mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu lietojumu dažādu literatūras veidu un žanru tekstos, praktiska tekstu analīze. 2. Dažādu radošās rakstīšanas vingrinājumu izmantojums teksta analīzē/interpretācijā un jaunrades procesā. 3. Dažādu žanra un stila tekstu izveide, ievērojot visus tekstveides posmus. 4. Pašu un citu rakstīto tekstu vērtēšanas process (metožu izvēle un kritēriju izstrāde), dalīšanās pieredzē un refleksija par tekstveides procesu. 5. Radošās rakstīšanas vingrinājumu kopas un metodisko paņēmieni modeļa izstrāde radošās rakstīšanas apgūvē vidusskolas posmā. Tekstveides daļa: 1. Viena daiļliteratūras teksta un viena informatīva teksta analīze pēc tekstveides pazīmēm, konstatējot pazīmju esamību/neesamību, pamatojot ar piemēriem no teksta. 2. Viena brīvi izraudzīta teksta analīze no funkcionālo un ekspresīvo stilu aspekta. 3. Sarunvalodas fikcijas analīze mūsdienu latviešu literatūras daiļdarbos – prozā un lugā. 4. Neliela apjoma tekstu izveide atbilstoši katram tekstveides tipam. 5. Mācību materiāla izstrāde pamatskolas vecāko klašu vai vidusskolas skolēniem par kādu no tekstveides praktiskajiem jautājumiem, piemēram, par teksta pazīmēm, plānošanu, rediģēšanu u. tml.

Literatūra	Obligātā / Obligatory: I daļa / Part I 1. Bell, James Scott. Plot and structure: Techniques and Exercises for Crafting and Plot That Grips Readers from Start to Finish. Cincinnati, OH, United States: F&W Publications Inc., 2004. 2. Kalers Dž. Literatūras teorija. Ļoti saistošs ievads. Rīga: 1/4 Satori, 2007. 3. Cimdiņa A. Dzīve tekstā. Raksti par literatūru. Rakstu krājums. Rīga: Atēna, 2006. 4. Mūsdienu literatūras teorijas. [Sast. K.Vērdiņš un I. E.Kalniņa.] Rīga: LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts, 2013. 5. Kursīte J. Dzejas vārdnīca. Rīga: Zvaigzne ABC, 2003. 6. Pinker, Steven. The Sense of Style: The Thinking Person's Guide to Writing in the 21st Century. London: London, Penguin Books Ltd, 2015. 7. Poētika tuvplānā. Viena dzejoļa analīzes antoloģija. [sast. Ieva E. Kalniņa]. Rīga: LFMI, 2017. 8. Weiland K.M. Structuring Your Novel: Essential Keys for Writing an Outstanding Story. Penforasword, 2013. II daļa / Part II 1. Kvašīte, R. Latviešu valodas stili. Grām.: Andrejs Veisbergs (red.). Latviešu valoda. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2013, 175.–192. lpp. 2. Nītiņa, D., Iljinska, L., Platonova, M. Nozīme valodā: lingvistiskie un ekstralingvistiskie aspekti. Rīga: RTU Izdevniecība, 2008. 3. Rozenbergs, J. Latviešu valodas stilistika. Rīga: Zvaigzne ABC, 1995. 4. Rozenbergs, J. Teksts. Laimdota Ceplītis, Jānis Rozenbergs, Jānis Valdmanis. Latviešu valodas sintakse. Rīga: Zvaigzne, 1989, 142.–224. lpp. 5. Šalme, A. Stila brīvība. Tagad: zinātniski metodisks izdevums. Latviešu valodas aģentūra, 1 (11), 2018, 63.–72. lpp. Papildu / Additional: I daļa / Part I 1. Berelis, G. (2022). ...rakstīt... Rīga: Orbits. 2. Manfelde, A. Ceļojums uz mēnesi. Visbija - Ventspils - Visbija. Liepāja: Literatūras kombains, 2012. 3. McCann, C. (2017). Letters to a Young Writer. New York: Random House. 4. Kuduma, A. Radošā rakstīšana: problēmas un risinājumi. Ar mūsdienu acīm uz klasiskām lietām: saturs un metodika. Rīga: LVA, 2011, 56.-80.lpp. II daļa / Part II 1. Goldberga, N. Rakstīt par būtisko. Tulk. Sandra Volšteine. Rīga: Jumava, 2004. 2. Frejs, Dž. N. Kā uzrakstīt sasodīti labu romānu. Tulk. V. Tomaševiča. Rīga: Zvaigzne ABC, 2009. 3. Fāters, H. Ievads valodniecībā. Tulk. I. Balode. Rīga: Zinātne, 2010, 265.–277. lpp. [10. nodaļa. Teksta lingvistika.] 4. Kalve, A. Metafora diskursā: kohēzija un koherence. Grām.: Vārds un tā pētīšanas aspekti : rakstu krājums, 14 (2). Liepāja: LiePA, 2010, 113.–119. lpp. 5. Lagzdiņa, S. Vai tikai mūzikā ir polifonija: valodu izglītības plānošana globalizācijas procesa kontekstā. Grām.: V. Ļubkina, S. Ušča (red.). Izglītības reforma vispārīgglītojošajā skolā: izglītības satura pētījumi un ieviešanas problēmas. Rēzekne: Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, 2017, 40.–53. lpp. 6. Laiveniece, D. Zinātniskās rakstīšanas skola. 2. izd. Liepāja: LiePA, 2015. 7. Lauze, L. Ikdiens saziņa: vienkāršs teikums latviešu sarunvalodā. Liepāja: LiePA, 2004. 8. Liepa, D. Latvijas preses valoda. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 2011. 9. McCann, C. Letters to a Young Writer. New York: Random House, 2017. 10. Valdmanis, J. Teksta gramatika un teksta stilistika. Grām.: Baltu valodas senāk un tagad. Rīga: Zinātne, 1985, 223.–227. lpp. Interneta resursi / Internet resource: I daļa / Part I 1. Šlāpins, I. (2012). Māksla turpināt rakstīt. https://www.satori.lv/article/maksa-turpinat-rakstit II daļa / Part II 1. Šalme, A. Stilistika. I. Jansone, A. Vulāne (red.). Latviešu valodas rokasgrāmata, 2017. http://valodasrokasgramata.lv/materials/1/AB900B76-9BFA-6CCB-9FD4-C5A3C2F89108 2. Šalme, A. Tekstveide. I. Jansone, A. Vulāne (red.). Latviešu valodas rokasgrāmata, 2017. http://valodasrokasgramata.lv/materials/1/FCFA8C01-97C8-1165-746B-37CD7D65287C
Nepieciešamās priekšzināšanas	Mūsdienu latviešu literārās valodas kursi

Studiju kursa saturs

Saturs	Pilna un nepilna laika klātienes studijas		Nepilna laika neklātienes studijas	
	Kontakt stundas	Patstāv. darbs	Kontakt stundas	Patstāv. darbs
I daļa: Radošā rakstniecība Radošās rakstīšanas process. Rakstnieka personības vēsturisko un sociālo kontekstu kultūrkritika. Teksta mērķis un misija.	2	4	0	0
Literatūras cirkulēšanas kanāli. Literārās avīzes, žurnāli, e-platformas, klausāmgrāmatas, tv raidījumi u.c. Teksta adresāta jautājums.	2	4	0	0
Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi. Estētika un teksts. Dailliteratūras jēdziens.	4	8	0	0
Teksta poētikas īpatnības virzienos un žanros. Poētikas evolūcija vēsturiskā diskursā. Pārskats par kultūras tipu un literāro virzienu klasifikāciju.	4	6	0	0
Mūsdienu rakstniecības tendences. Literatūras attīstība vārda brīvības apstākļos. Tehnoloģiju ietekme uz tekstradi un tekstu cirkulāciju.	2	4	0	0
Tradicionālas un inovatīvas tekstrades formas. Tradicionālie un novatorie žanri mūsdienu literatūrā. Pārskats par novatoriem žanriem.	4	4	0	0
Literatūras mijiedarbe ar citiem mākslas nesējiem: mūzika, teātris, kino, tēlotājmāksla, balets u.c. Intertekstualitāte. Stilizācija. Salīdzināmie pētījumi literatūrā.	4	6	0	0
Jēgpilnas un pašvadītas radošās rakstīšanas process skolā un neformālajā izglītībā. Radošās rakstniecības mācība Latvijas neformālajā izglītībā.	4	8	0	0
Metodiskās rekomendācijas radošās rakstniecības uzdevumu organizēšanai dažādiem vecumposmiem un mērķgrupām.	6	8	0	0

II daļa. Tekstveide Tekstveides jēdziens. Tekstpratības būtība. Autora komunikatīvais nolūks.	4	4	0	0
Teksta jēdziens un pazīmes. Mērķtiecīgums, sakarīgums, pilnīgums un pabeigtība kā teksta kvalitātes rādītāji.	2	6	0	0
Stila jēdziens. Stilistika kā valodniecības apakšnozare un leksikoloģijas saskarnozare. Valodas funkcionālie paveidi jeb stili. Emocionāli ekspresīvie stili.	2	4	0	0
Funkcionālie stili. Dažādu funkcionālo stilu elementu apvienojums daiļdarbos. Stilu saplūšana.	4	6	0	0
Emocionāli ekspresīvie stili. Stilizējošie un emocionāli ekspresīvie izteiksmes līdzekļi dažādos valodas līmeņos. Stilu sajaukšanās un pārklāšanās saziņas praksē.	4	6	0	0
Teksta sintakses jēdziens. Teksta sintaktiskie procesi. Teikuma struktūras pārveidojumi konsituācijas ietekmē.	2	4	0	0
Teksta strukturālie tipi. Monologs, dialogs, polilogs. Teksta strukturālo tipu īstenojums sarunvalodā. Sarunvalodas fikcija daiļliteratūrā.	4	6	0	0
Tekstveides tipi. Tēlojoši vēstījošais tekstveides tips. Tēlojoši aprakstošais tekstveides tips. Informatīvi vēstījošais tekstveides tips. Informatīvi aprakstošais tekstveides tips.	2	4	0	0
Runas žanri. Žanru saistība ar valodas funkcionālajiem stiliem, tekstveides tipiem un teksta strukturālajiem tipiem.	4	6	0	0
Tekstveides un rediģēšanas praktikums. Galvenā doma, temats un virsraksts. Rindkopa. Teksta plānošana. Plāns. Kognitīvā karte. Teksta daļas: ievads, galvenā daļa, nobeigums. Tekstveides process.	4	6	0	0
Kopā:	64	104	0	0

Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
I daļa. Radošā rakstniecība Zināšanas 1. Izprot radošās rakstniecības procesa mērķus, uzdevumus un tendences. 2. Pārzina tematisko un žanrisko dažādību kultūrvidē (reālajā un digitālajā). 3. Pārzina radošās rakstīšanas teorētisko pamatu un praktiskos paņēmienus, teksta analīzes un interpretācijas metodiskās iespējas. Prasmes 1. Prot definēt radošā teksta tematu atbilstoši teksta idejiskai iecerei un radīt māksliniecisku tekstu. 2. Prot izvēlēties žanram un saturam atbilstošus poētiskos līdzekļus. 3. Prot stilizēt, izmantot intertekstualitātes paņēmieni. Kompetence 1. Orientējas radošās rakstniecības produktu prezentēšanas iespējās plašākai publikai un radošās rakstniecības mācīšanas metodikā skolā vai neformālajā izglītībā. 2. Spēj izvērtēt literāro darbu saturu un ideoloģiju atbilstoši lasītāja prasībām, interesēm un ētiskiem priekšstatiem. 3. Patstāvīgi padziļina savu profesionālo kompetenci, pašvadīti apzinot aktuālās tendences rakstniecībā.	Metodes: 1. Izpratnes pilnveide par mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu lietojumu dažādu literatūras veidu un žanru tekstos, praktiska tekstu analīze. 2. Dažādu radošās rakstīšanas vingrinājumu izmantojums teksta analīzē/interpretācijā un jaunrades procesā. 3. Dažādu žanra un stila tekstu izveide, ievērojot visus tekstveides posmus. 4. Pašu un citu rakstīto tekstu vērtēšanas process (metožu izvēle un kritēriju izstrāde), dalīšanās pieredzē un refleksija par tekstveides procesu. 5. Radošās rakstīšanas vingrinājumu kopas un metodisko paņēmieni modeļa izstrāde radošās rakstīšanas apgūvē vidusskolas posmā.
II daļa. Tekstveide Zināšanas 1. Izprot un spēj definēt kursa pamatjēdzienus: teksts, tekstveide, stils, stilistika, funkcionālais stils, emocionāli ekspresīvais stils, tekstveides tips u. c. 2. Izprot teksta pazīmes. 3. Izprot un saskata teksta sintaktiskos procesus. Prasmes 1. Prot analizēt tekstu no sintaktiskā, tekstveides, funkcionālā, stilistiskā aspekta. 2. Prot veidot tekstu, ievērojot tā pazīmes. 3. Veido lietpratīgi vērtējošu attieksmi pret dažādiem tekstiem, runas žanriem, tostarp hibrīdtekstiem. Kompetence 1. Pārzina teksta sintakses, stilistikas, tekstveides un tekstpratības jautājumus, saistot tos ar skolas mācību saturu. 2. Apzināti papildina savas zināšanas tekstveidē un vingrinās dažāda stila un žanra tekstu izveidē. 3. Interesējas un ir informēts(-a) par aktualitātēm stilistikā, par ieteikumiem, ko sniedz valodnieki jaunākajā zinātniskajā literatūrā šajā jomā.	Metodes: 1. Viena daiļliteratūras teksta un viena informatīva teksta analīze pēc tekstveides pazīmēm, konstatējot pazīmju esamību/neesamību, pamatojot ar piemēriem no teksta. 2. Viena brīvi izraudzīta teksta analīze no funkcionālo un ekspresīvo stilu aspekta. 3. Sarunvalodas fikcijas analīze mūsdienu latviešu literatūras daiļdarbos – prozā un lugā. 4. Neliela apjoma tekstu izveide atbilstoši katram tekstveides tipam. 5. Mācību materiāla izstrāde pamatskolas vecāko klašu vai vidusskolas skolēniem par kādu no tekstveides praktiskajiem jautājumiem. Kritēriji: summatīvi vērtējot studenta sniegumu, tiek izmantoti kritēriji no B. Blūma taksonomijas kognitīvajai un afektīvajai jomai. Vērtējums ir atkarīgs no tā, kuru līmeņu domāšanas un emocionālie procesi tiek izmantoti un ir atpazīstami studenta sniegumā, gan līdzdarbojoties studiju procesā, gan starppārbaudījumu darbu izstrādē un prezentācijā.

Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
Izpratnes pilnveide par mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu lietojumu dažādu literatūras veidu un žanru tekstos, praktiska tekstu analīze.	5
Dažādu radošās rakstīšanas vingrinājumu izmantojums teksta analīzē/interpretācijā un jaunrades procesā.	5
Dažādu žanra un stila tekstu izveide, ievērojot visus tekstveides posmus.	10
Pašu un citu rakstīto tekstu vērtēšanas process (metožu izvēle un kritēriju izstrāde), dalīšanās pieredzē un refleksija par tekstveides procesu.	10
Radošās rakstīšanas vingrinājumu kopas un metodisko paņēmieni modeļa izstrāde radošās rakstīšanas apgūvē vidusskolas posmā.	20

Viena daiļliteratūras teksta un viena informatīva teksta analīze pēc tekstveides pazīmēm, konstatējot pazīmju esamību/neesamību, pamatojot ar piemēriem no teksta.	5
Viena brīvi izraudzīta teksta analīze no funkcionālo un ekspresīvo stilu aspekta.	5
Sarunvalodas fikcijas analīze mūsdienu latviešu literatūras daiļdarbos – prozā un lugā.	5
Neliela apjoma tekstu izveide atbilstoši katram tekstveides tipam.	5
Mācību materiāla izstrāde pamatskolas vecāko klašu vai vidusskolas skolēniem par kādu no tekstveides praktiskajiem jautājumiem.	30
Kopā:	100

Studiju kursa plānojums

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs
1.	6.0	32.0	32.0	0.0		*	